

Culegere text: *Florina Cismaru*
Tehnoredactare și copertă: *Andrei Motora*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

REMETE, GEORGE

Iisus Hristos, iubirea trădată / George Remete. - București :
Paideia, 2019

3 vol.

ISBN 978-606-748-301-7

Vol. 2 : Singurul Dumnezeu. - 2020. - ISBN 978-606-748-339-0

2

GEORGE REMETE

Iisus Hristos, iubirea trădată

*

Volumul II

SINGURUL DUMNEZEU

© Toate drepturile sunt rezervate autorului

 paideia

2020

Friedrich Nietzsche considera ideea lui Pascal despre păcat și pariu drept „*perversitatea lui Pascal*” („*Antichristul*”, 5). Noi vrem să observăm aici că într-adevăr Dumnezeu nu se pariază, pentru că iubirea nu se pariază, nu se joacă la ruletă, nu se pune la mezat și nu se joacă în nici un fel. Și totuși, Pascal are dreptate: a fi credincios înseamnă a miza totul pe Iisus Hristos. Cu acest înțeles, noi chiar spunem: „*Eu nu cred în «Dumnezeu». Eu cred numai în Iisus Hristos*”, pentru că numai El e Dumnezeul cu Chip și Nume, Dumnezeul plătit de o istorie și o lume întreagă. În acest sens, declarăm: „*Eu mizez totul numai pe Iisus Hristos, pentru că e singura Persoană nemincinoasă experimentată de om, nemincinosul Om și nemincinosul Dumnezeu, care va scoate la izbândă viața mea. Vom trăi și vom vedea!*”

A înțelege că Iisus Hristos este singurul Dumnezeu, singura Viață a lumii și a ta personal, înseamnă a înțelege că trebuie să mărturisești zilnic așa: „*Bunule, Lumina și Viața mea, iar am căzut, iar am murit! Mai înviază-mă, încă o dată!*”.

Cuprins

Capitolul 1:

REALITATEA ÎNTRUPĂRII LUI DUMNEZEU	5
Obiecțiile împotriva Întrupării	7
Posibilitatea Întrupării	15
Necesitatea Întrupării.....	21
Certitudinea, autenticitatea sau realitatea Întrupării	26
Modul Întrupării	33
Consecințele Întrupării	41

Capitolul 2:

DIVINITATEA EVANGHELIILOR	63
Valoarea lor ca documente istorice.....	63
Calitatea autorilor.....	66
Istoricitatea lucrurilor din Evanghelii	74
Metodele cercetării Evangheliilor	80
Canonul Evangheliilor.....	89
Raportul dintre Evanghelii.....	104
Evangheliile, documentul Noutății absolute	112

Capitolul 3:

CHIPUL EVANGHELIC AL LUI IISUS HRISTOS	117
Varietatea chipurilor Sale	118
Existența istorică a lui Iisus.....	121
Profilul psiho-somatic al lui Iisus	125
Ce a fost Iisus?	137
Cum poate fi recunoscut?.....	168

Capitolul 4:

DIVINITATEA ÎMPLINIRII PROFEȚIILOR MESIANICE	173
Proba timpului	175
Principalele profeții	178
Asumarea dinainte de împlinire	189
Alte profeții și aspecte	191

Capitolul 5:

DIVINITATEA CUVÂNTULUI LUI IISUS HRISTOS	199
Cuvânt și persoană.....	199
Dimensiunile Divine ale Cuvântului Său	204
Cuvântul care „absolutizează” omul	213

Capitolul 6:

DIVINITATEA FAPTELOR SALE	223
Divinitatea faptelor ne-miraculoase	223
Divinitatea minunilor Sale	227
Specificul minunilor lui Iisus	241

Capitolul 7:

DIVINITATEA ÎMPĂRĂȚIEI SALE	249
Împărăția: împlinirea și depășirea lui Israel	250
Împărăția: eshatologie și istorie	254
Împărăție și lume.....	260
Împărăție și Biserică.....	267

Capitolul 8:

DIVINITATEA SA CA PREZENȚĂ SUVERANĂ	273
Exemple evanghelice.....	275
Suveranitatea Întemeietorilor.....	277
Suveranitatea ca și Cruce și Fiu al Omului.....	285
Suveranitatea ca și Conștiință și Libertate absolută.....	288
Suveranitatea ca Persoană totală.....	291
Suveranitatea ca smerenie, iubire și asumare	295

Capitolul 9:

DIVINITATEA CA MESIA ȘI FIUL LUI DUMNEZEU	303
Manifestarea mesianității lui Iisus	304
Mesia Cel Așteptat	309
Mesia special, Mesia-dincolo-de-Mesia.....	313
Fiul Omului și Domnul.....	319
Fiul lui Dumnezeu.....	324

Capitolul 10:

DIVINITATEA PĂTIMIRII LUI IISUS HRISTOS	335
Arestarea și Procesul lui Iisus	337
Autorii condamnării și morții lui Iisus	345
Motivele, cauzele și crima condamnării.....	349
Cina cea de Taină și Ghetsimani	353
„Iată Omul!” și Crucea	365
Calitatea suferinței lui Iisus.....	381

Capitolul 11:

DIVINITATEA MORȚII LUI IISUS	385
Realitatea morții lui Iisus	385
Înmormântarea lui Iisus	391
Calificarea și responsabilii morții.....	394
Necesitatea și calitatea morții lui Iisus.....	398
Pogorârea la iad	408
Consecințele morții lui Iisus	412

Capitolul 12:

DIVINITATEA JERTFEI SALE RĂSCUMPĂRĂTOARE	415
Ce este jertfa?	416
Necesitatea jertfei.....	421
Momentele principale ale jertfei lui Iisus	425
Jertfă și păcat.....	431
Necesitatea jertfei sângeroase	434
jertfa ca reprezentare sau recapitulare	438
Jertfa ca răscumpărare.....	445
Consecințele Jertfei.....	451

DIVINITATEA ÎNVIERII LUI IISUS HRISTOS	459
Importanța Învierii	461
Probele Învierii: mormântul gol	465
Probele Învierii: arătările Celui Înviat	469
Alte explicații și argumentări	477
Autorii Învierii	482
Raportul Învierii cu istoria	486
Trupul înviat al lui Iisus.....	496
Conținutul și consecințele Învierii	502
Înălțarea la cer.....	508

Capitolul 14:

DIVINITATEA SA CA PREZENȚĂ ACTIVĂ ÎN ISTORIE	511
Relicvele sau urmele lui Iisus	514
Realitatea lucrării lui Hristos în istorie	521
Creștinismul, autorul umanismului,	524
civilizației și culturii	524
Hristos în martirii istoriei	532
Hristos în Biserică	537
Hristos în sfinți.....	540
Solus Deus, solus Christus!	545

A apărut,
vol. I: Dumnezeuul trădat

- Cap. 1: Iisus Hristos, străin ateilor, agnosticilor, nihilistilor, științistilor, vitaliștilor, scepticilor și indiferenților*
- Cap. 2: Iisus Hristos, străin panteiștilor și deiștilor*
- Cap. 3: Iisus Hristos, străin esotericilor, ocultiştilor, sincretiştilor, eclecticilor și globalizanților*
- Cap. 4: Iisus Hristos, străin păgânilor*
- Cap. 5: Iisus Hristos, străin monoteiştilor*
- Cap. 6: Iisus Hristos, trădat și străin de creștini*
- Cap. 7: Iisus Hristos, trădat și străin de toți*

CAPITOLUL 1

Realitatea întrupării
lui Dumnezeu

In primul volum al acestei lucrări am arătat că iubirea este trădată pe pământ, că omul reușește să trădeze chiar Iubirea absolută. Dar esențială, primordială și definitivă nu rămâne trădarea ci iubirea. Oricât ar fi de trădată sau uitată, „iubirea nu cade niciodată” (I Cor. 13,8). Oricât s-ar întuneca lumea, oricât s-ar căsca absurdul și ar rânji trădarea, lumina Ființei rămâne suverană: „lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o” (Ioan 1,5). Existența însăși e proba sensului ce domină absurdul și neființa, iar trădarea nu face decât să accentueze absolutul și biruința iubirii. În ultimă instanță, numai iubirea există, iar omul ca experiență a iubirii își este sieși mărturie a acestui Absolut. Dacă ar ști ce și Cine este Iubirea pe care o trădează, dacă ar înțelege cine este Iisus Hristos, poate că omul nu L-ar mai trăda.

În volumul I am afirmat că Iisus Hristos este Dumnezeu. Am afirmat, dar nu am argumentat; de aceea, vrem să prezentăm aici probele Divinității Lui. A vorbi despre iubirea și autenticitatea lui Iisus Hristos înseamnă a mărturisi Dumnezeirea Lui ca Fiu al lui Dumnezeu sau Dumnezeu întrupat, căci El este singurul întemeietor de religie care, om fiind, a pretins că este Dumnezeu. De aceea, înțelegerea Dumnezeirii Lui cere, în primul rând, înțelegerea întrupării lui Dumnezeu.

Toate religiile învață pe credincioșii lor că Dumnezeu i-a creat pe oameni, este apropiat și le poartă de grijă, dar

în toate Dumnezeu rămâne străin ființial omului. Chiar dacă este „iubitor”, în religiile ne-creștine El este iubirea-de-de-partea; trebuie înțeles că depărtarea iubirii nu este geografică, iar apropierea ei este numai intimitatea ființială, și nu morală. Totdeauna omul a sperat în apropierea lui Dumnezeu, dar niciodată n-a visat la întruparea Lui, adică la înomenirea definitivă a lui Dumnezeu. Ideea întrupării este o noutate absolută și insuportabilă. Sf. Ioan Damaschinul spune că ea este „*singurul lucru nou sub soare*” („Dogmatica”, III,1); de fapt, ea este mai mult: singura noutate în existență, pentru că este noutate chiar în Dumnezeu. Ea nu înseamnă numai un chip temporar al lui Dumnezeu, sălășluit provizoriu într-un om din Nazaret, ci asumarea ființială și definitivă a omenității de către Dumnezeu. Întruparea lui Dumnezeu în Iisus Hristos nu înseamnă că recunoaștem într-un om pe Dumnezeu (ca la buddhiști pe Boddhisatva), ci că recunoaștem pe Dumnezeu ca om. Omul Iisus nu este un avatar al lui Dumnezeu ci Dumnezeu însuși ca Persoană specială, unică în două firi, divină și umană, pentru că iubirea lui Dumnezeu pentru om nu este într-un timp și pentru un timp, ci din veci și pentru veci. Din punctul de vedere al lui Dumnezeu, omul există din veșnicie și pentru veșnicie.

Trebuie recunoscut că ideea întrupării lui Dumnezeu este nu numai Noutatea absolută, ci chiar Imposibilul. Ea pare curată nebunie: din punct de vedere filosofic o absurditate și o imposibilitate, iar din punct de vedere teologic o blasfemie. Cum să se schimbe Dumnezeu, cum să se facă altceva, cum să se denatureze? Cum poate gândi omul așa ceva? Pe ce se bazează, căci totul este împotriva acestei idei?! Arta și teologia se pot complăce în ea căci, oricum, ele nu respectă logica, dar știința și filosofia o resping categoric. Toată logica și toată experiența par să stea împotriva Întrupării: totdeauna omul a avut ideea de Dumnezeu, dar niciodată n-a pus mâna pe El. Așa

cum nimeni nu poate nega inexorabilul morții, tot astfel pare că nimic nu poate dovedi sau susține Întruparea. Stranietatea acestei idei este absolută iar șocul ei este incomensurabil, căci dacă e adevărată ea aruncă în aer tot ce știa omul până atunci despre ființă, despre Dumnezeu, om și lume. Dacă e adevărată, ea face praf și pulbere toate religiile și credințele și impune un singur Dumnezeu adevărat: Iisus din Nazaret.

Este ușor de înțeles că împotriva Întrupării stau permanent o mulțime de obiecții. Acestea par insurmontabile iar respingerea lor e foarte dificilă, căci însăși ideea de Întrupare se vede „admirabilă, sublimă, dar lipsește cu desăvârșire”.

Obiecțiile împotriva Întrupării

Obiecțiile împotriva Întrupării sunt, în principal, *obiecții filosofice* și *obiecții teologice*. Toate obiecțiile sunt extrem de puternice, pentru că sunt fundamentale, simple și pe înțelesul oricui.

Obiecțiile filosofice principale sunt acelea că absolutul nu poate deveni relativ, spiritul nu se face materie, veșnicia timp, infinitul finit, necuprinsul cuprins sau divinul uman. Cum poate un produs al naturii să fie identificat cu principiul care l-a generat, cum poate o creatură să nască pe Creatorul ei ? Întruparea pare să încalce proprietatea termenilor; ea pare să nege nu numai logica sau înțelegerea, ci însăși ființa și existența, întrucât le întoarce pe toate pe dos! Ea contrazice totul și în primul rând Absolutul sau Principiul, care nu poate cunoaște devenire sau schimbare, căci s-ar contrazice, anula sau sinucide. Absolutul sau Principiul existenței se numește așa pentru că nu se poate relativiza, amesteca sau confunda cu altceva. Exact în acest sens spunea Platon că „*nici un Dumnezeu nu se amestecă cu oamenii*” („Banchetul”, 203 a).

Există însă răspunsuri la toate aceste obiecții, iar dacă este riguroasă și onestă filosofia le poate înțelege. În ce privește raportul absolutului cu relativul, Întruparea nu înseamnă schimbarea sau relativizarea ci tocmai afirmarea lui, căci trebuie observat că atingerea absolutului de relativ sau lucrul absolutului cu relativul este tocmai proprium-ul sau suveranitatea lui; căci, dacă n-ar putea lucra cu relativul fără să fie afectat în el însuși, absolutul n-ar fi absolut! La fel, în raportul infinitului cu finitul, „*finitul nu este opusul infinitului*”¹, și tocmai raportul lor „*permite infinitului să asume și să cuprindă finitul fără a înceta să fie infinit*”², căci fără această capacitate n-ar mai putea fi numit infinit.

Nici veșnicia nu este negată de Întrupare, ca manifestare a ei în timp, căci ea nu exclude și nu se opune timpului. Așa cum creatura nu se opune Creatorului ci îl revelează, tot astfel timpul nu este decât lucrarea sau deschiderea veșniciei. Întrucât nu există de sine, ci e lucrarea eternității, aceasta se poate manifesta prin timp iar timpul o poate mărturisi.

Întruparea este și un raport al invizibilului cu vizibilul. Ea dovedește că absolutul, ca invizibil, se poate face vizibil, pentru că „*invizibilul este măduva vizibilului* (așa cum atomul este, în ultimă instanță, invizibil, n.n.) și stăpânește vizibilul ... fiindcă invizibilul este întotdeauna mai amplu, mai întins și mai abisal decât vizibilul”³. Întruparea este revelarea deplină a lui Dumnezeu, a Invizibilului, pentru că „*din punct de vedere fenomenologic, Revelația este un fenomen saturat ... Hristos este nevizibil după cantitate,*

¹ Karl Rahner, *Tratat fundamental despre credință*, Editura Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2005, p. 332.

² David B. Hart, *Frumusețea infinitului*, Editura Polirom, Iași, 2013, p. 439.

³ Sf. Iustin Popovici, *Abisurile gândirii și simțirii umane*, Editura Sophia, București, 2013, p. 171.

insuportabil după calitate, absolut după relație și de neprivit după modalitate ...”⁴.

La obiecția că Întruparea contrazice necesitatea Absolutului, se poate răspunde că Absolutul nu este numai necesitate ci mai presus de toate este libertate sau, mai exact, este un raport paradoxal, suprem și de neînțeles, între necesitate și libertate. Numai El este simultan necesitate și libertate absolută. Dar, în virtutea libertății Sale, el nu este prizonierul propriei Sale ființe și, în acest sens, „*venirea incognito a lui Dumnezeu ca om în istorie «trebuie» să existe din necesitatea libertății înseși*”⁵. Necesitatea lui Dumnezeu e libertatea iar libertatea lui Dumnezeu e necesară: altfel n-ar fi nici atotputernic, nici liber, nici necesar.

Tot astfel, filosofia nu concepe Întruparea pentru că aceasta afirmă că, făcându-se om, Dumnezeu a murit pentru oameni. Evident că ideea morții lui Dumnezeu este o contrazicere totală a lui Dumnezeu, o imposibilitate și o nebunie. Dar teologia răspunde și aici că moartea lui Iisus Hristos nu privește firea sau ființa Lui divină ci numai pe cea umană. Fără îndoială că El simte moartea în toată persoana Sa; totuși, nu trebuie uitat că, chiar făcând „experiența” morții, Dumnezeu e Viața absolută și Suveranul pentru care moartea nu are înțelesul și puterea pe care o experiază omul. În virtutea unirii dintre firea Sa divină și cea umană, chiar firea Sa umană rămâne tare în moarte și nu cunoaște descompunerea, conform mărturiei biblice.

Toate obiecțiile filosofice împotriva Întrupării se bazează pe logică, pe adevărul, certitudinea și forța ei. Or, tocmai

⁴ Nicolae Turcan, *Apologia după sfârșitul metafizicii*, Editura Eikon, București, 2016, p. 236; vezi și Jean-Luc-Marion, *Fiind dat*, Editura Deisis, Sibiu, 2003, p. 383 și 400.

⁵ Joseph Ratzinger, *Introducere în creștinism*, Editura Sapiientia, Iași, 2004, p. 187.

de aceea, toate pot fi respinse. Căci Ființa și existența înseși nu sunt logice ci sunt paradoxale; paradoxul este însăși esența, baza și stabilitatea ființei. Omul experiază și se poate convinge de această realitate prin experiența supremă, cea a iubirii. Iubirea ni se impune nu ca logică sau rațiune, ci totdeauna supra-logică și paradoxală.

Oricât ar părea de dificile cele filosofice, **obiecțiile teologice** sunt mult mai grele și mai grave, pentru că Dumnezeu e mai concret decât Principiul sau Absolutul, adică persoana impune mai mult decât substanța.

Prima obiecție teologică este imuabilitatea (adică neschimbabilitatea) lui Dumnezeu, asemănătoare obiecțiilor filosofice. Nu e vorba numai de simplele principii filosofice privind în general ne-devenirea, ci de faptul că Întruparea pretinde, în chip inimaginabil și imposibil, că „*Cel fără de început începe a fi ... Cel nezidit primește chipul făpturii ...*”⁶, transgresând identitățile și proprietățile termenilor. Omul nu este cutremurat atunci când cineva argumentează absolutul, imuabilitatea sau devenirea ființei; argumentările și calculele filosofice îl pot impresiona dar nu șoca. În schimb, afirmația că Dumnezeu însuși se poate schimba îl îngrozește și-l depășește, căci nu e vorba de relativizarea unui principiu sau a unei substanțe, ci a Vieții absolute care ne dă viață. Dacă și Dumnezeu se poate schimba, atunci pe ce ne mai putem baza, ce mai rămâne sigur? În sfârșit, dar nu în ultimul rând, Întruparea este considerată de teologiile ne-creștine nu numai imposibilă ci și nedemnă de Dumnezeu. Trebuie memorat faptul că până la Iisus Hristos – și chiar după El – oamenii au sperat tot timpul în apropierea lui Dumnezeu dar n-au conceput niciodată umanizarea Lui, nu numai pentru diferența

⁶ Arhim. Sofronie Sacharov, *Nașterea întru împărăția cea neclătită*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2003, p. 69. Vezi și cântarea de la slujba Nașterii Domnului: „Cel fără de-nceput se începe ...!”.

ființială ci și pentru cea morală. Nu numai că nu poate deveni om, dar nici nu trebuie să poată, pentru că ar însemna degradarea și înjosirea iremediabilă a lui Dumnezeu. Această obiecție teologică pare simplă, dar nu e deloc neglijabilă, căci cercetătorului riguros îi este evidentă și indiscutabilă mizeria condiției umane pe pământ. Ce legătură poate avea splendoarea Divină cu mizeria umană, ce amestec poate fi între ele? Prin Platon, am văzut că păgânii nu concep amestecul lui Dumnezeu cu oamenii sau materia. Dar și monoteiștii au aceeași înțelegere, căci musulmanii exclud atingerea lui Allah de pământul murdar iar iubirea lui Jahwe nu înseamnă niciodată unirea cu omul sau cu materia. Este necesar să rememorăm că nu numai gândirea antică sau existențială ci toate religiile ne-creștine – chiar și misticile necreștine – sunt la fel de scârbite și oripilate de ideea Întrupării sau a transmutării lui Dumnezeu în mizeria materiei și condiției umane.

Noutățile esențiale sunt greu asimilabile și aparent imposibile în teologie. Un prim răspuns este că înomenirea lui Dumnezeu este proba exemplară a Celui Mare în cele mai mici, maximum în minimum, așa cum crearea lumii a fost încercarea sau proba lui Dumnezeu asupra neființei. Teologia creștină a specificat însă totdeauna că „*Dumnezeu s-a făcut om și că omul s-a făcut Dumnezeu ... n-am auzit deloc că Dumnezeu s-a făcut om sau s-a înomenit*”⁷. Întruparea este un act al persoanei lui Dumnezeu, nu o schimbare a firii Sale. În esența, firea, natura sau substanța Sa El rămâne neschimbat, astfel că „*nici un început nu-L face vremelnic, nicio nestatornicie schimbător*”⁸. Întruparea nu e schimbarea firii divine ci înproprierea firii umane și unirea cu cea divină, dar în mod

⁷ Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, III, 11, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (EIBMBOR), București, 2005, p. 137.

⁸ Sf. Leon cel Mare, *Predica a doua despre Învierea Domnului*, 5, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2016, p. 183.

„neamestecat și neschimbat, neîmpărțit și nedespărțit”. Această asumare și unire nu denaturează sau schimbă firea divină, căci „Dumnezeu nu e un lucru ce poate fi transformat în alt lucru ... (încât, n.n.) nu e necesară o schimbare a naturii pentru ca deplinătatea ființei să asume ... o ființare ca sălaş al tainei slavei sale”⁹. Trebuie înțeles însă și mai mult. Filosofii și teologii necreștini au făcut din imuabilitate o închisoare a lui Dumnezeu, din care El n-are voie să iasă. Or, Dumnezeu este libertatea însăși și nu este prizonierul propriei ființe. Este o problemă de minimă logică și minim bun-simț să recunoaștem că nu putem „să judecăm ce anume poate face Dumnezeu și ce anume nu poate face El”¹⁰, căci eu „nu știu nici măcar cum se face că există ceva viu, că există omul”¹¹. Departe de a contrazice firea divină, Întruparea este conformă cu ea, adică cu iubirea ca deschidere și dăruire eternă a lui Dumnezeu. Trebuie știut că deja anticii aveau înțelegerea excepțională a posibilității „schimbării” lui Dumnezeu ca minune a iubirii Sale. Cu o logică excepțională, marele apologet Tertullian observa că „dacă acestea care se deosebesc de Dumnezeu ... schimbându-se pierd ceea ce erau, unde va fi deosebirea Dumnezeirii de celelalte lucruri? Numai dacă, dimpotrivă, încuviințăm că Dumnezeu se poate preschimba în orice neîncetând să rămână precum era”¹². La fel de subtil și pertinent, Fericitul Augustin evidențiază că prin întrupare Dumnezeu „s-a golit pe sine acceptând inferiorul, nu degenerând din egalitate”¹³. Fiind un act de putere, Întruparea nu e o

⁹ David B. Hart, *Frumusețea infinitului*, Editura Polirom, Iași, 2013, p. 440.

¹⁰ Karl Barth, *Dogmatica Bisericii* („Kirchliche Dogmatik”), II,2, Editura Herald, București, 2008, p. 157.

¹¹ Emil Brunner, *Credința noastră* („Unser Glaube”), col. „Glasul îndrumătorului creștin”, Paris, 1979, p. 69.

¹² Tertullianus, *Despre trupul lui Hristos* („De carne Christi”), Editura Polirom, 2007, p. 243.

¹³ A. Augustinus, *Enarrationes in Psalmos*, 74,5, apud David B. Hart, „Frumusețea infinitului”, ed.cit., p. 439: „Exinanisse se dictus est accipiendo inferiorem, non degenerando ab aequali”.

slăbire sau degenerare ci asumare, iar aceasta înseamnă unire și nu amestec sau confuzie, încât prin ea Dumnezeu „ne-a făcut părtași la ce îi este propriu, fără să ajungă vreodată, din nestatornicie, să se schimbe”¹⁴. Întruparea a fost posibilă pentru că unirea firii divine cu cea umană nu s-a făcut pe baza unui comun al firilor ci pe baza unui comun personal, acela al omului ca imago Dei.

La obiecția că Dumnezeu nu se poate identifica cu condiția umană ca boală, păcat și moarte, Sf. Grigorie de Nyssa a arătat excepțional că umiliința acestei coborâri nu este degradare ci „un prisos al puterii Lui ... (căci, n.n.) ... sublimul se vede în lucrurile umile”¹⁵, în capacitatea de a coborî la ele. Chiar mai mult decât ideea morții, unii critici sunt scandalizați de ideea umilirii lui Dumnezeu: „Dacă totuși ... ar fi trebuit să moară, cel puțin să nu se fi lăsat batjocorit printr-o moarte atât de înjositoare”¹⁶. Într-adevăr, toată măreția Întrupării stă în măreția Iubirii, în faptul că nu există nimic mai frumos, mai măreț și mai sublim decât a coborî la minus-infinitul mizeriei, suferinței și neființei pentru persoana iubită. Numai iubirea poate înțelege măreția acestei coborâri, dar ea o poate face.

Credințele ne-creștine absolutizează imuabilitatea lui Dumnezeu pentru că o înțeleg ca pe o impasibilitate. Pentru ele, impasibilitatea este obligatorie, pentru a asigura absolutul lui Dumnezeu; în ele, zeii au patimi dar n-au pasiune. În creștinism, dimpotrivă, Dumnezeu n-are patimi dar are pasiune. El chiar suferă de pasiunea iubirii: „Însuși Tatăl, Dumnezeul universului, plin de milă și de bunătate ...

¹⁴ Sf. Leon cel Mare, *Predica a doua la Învierea Domnului*, (59,72), ed.cit., p. 179.

¹⁵ Sf. Grigorie de Nyssa, *Marele cuvânt catehetic*, cap. 24, trad. G. Teodorescu, Editura Sophia, București, 1998, p. 85.

¹⁶ *Idem*, cap. 32, col. „P.S.B.” nr. 30, EIBMBOR, București, 1998, p. 329.

încearcă pasiunea iubirii și intră într-o condiție incompatibilă cu măreția firii Sale”¹⁷. Dacă în credințele ne-creștine suferința este slăbiciune sau degradare, în creștinism ea este activarea maximă a ființei, iubirii și frumuseții. Numai ea este proba și garanția lor. Întruparea este povestea iubirii ca pasiune și suferință, cu totul străine păgânilor. De aici, devine normală constatarea că „*e mai greu să crezi în Iisus decât să crezi în Dumnezeu*”¹⁸. Teologiile care resping Întruparea gândesc de fapt logic și filosofic.

Proba cea mai puternică și mai convingătoare a realității supra-logice o arată experiența iubirii. Dacă în logica obișnuită absolutul și relativul, finitul și infinitul, datul și primitul sunt noțiuni opuse, în logica iubirii se petrece altfel: prin primirea celui alt, identitatea nu se pierde ci se câștigă, prin asumarea finitului și relativului infinitul și absolutul nu se neagă și nu se relativizează, iar prin dăruire nu se pierde ci se câștigă. În logica iubirii, imuabilul nu mai are sensul rigid și închis din logica filosofică sau științifică. Iubirea poate transmuta pe cineva, îl poate schimba rămânând același ca identitate. Dacă a iubi înseamnă a crede în cineva mai mult decât el însuși, atunci Întruparea a fost posibilă și firească, pentru că a arătat că Dumnezeu îl iubește pe om întrucât crede în el mai mult decât omul însuși. Întrucât iubirea este puterea de a te face celălalt, de a te dăruia devenind celălalt, atunci Iubirea Absolută poate să „devină” altul, poate să asume pe altul ca pe propria sa realitate. Astfel, ființa, devenirea și timpul omului au putut deveni istoria și timpul lui Dumnezeu.

¹⁷ Origène, *Homilia VI,6, In Ezechielem*, în col. „Sources chrétiennes”, nr. 352, Paris, 1989, p. 228-230.

¹⁸ Jean Guittou, *Jésus*, Editions Bernard Grasset, Paris, 1999, p. 284.

Posibilitatea Întrupării

Posibilitatea Întrupării e dată în primul rând în Dumnezeu ca Iubire Originară, în măsura în care baza, esența și sensul existenței este Iubirea. Trebuie înțeles că secretul Întrupării nu constă simplu în atotputernicia lui Dumnezeu, cât în iubirea lui Dumnezeu ca suprem al existenței și puterii, ca suveranitate absolută. Dumnezeu nu este putere pentru că este putere, pentru că este substanță-beton sau „actus purus” ci pentru că este iubire, adică absolutul ca libertate și posibilitate infinită a binelui. Nu există ființă, nu există Dumnezeu, nu există om și nimic dacă Iubirea nu este Originarul existenței. Omul poate să înțeleagă acest lucru în măsura în care experiază că iubirea depășește ființa, viața și moartea, că este originarul și sensul existenței. Dacă experimentăm că nebunia iubirii este superioară logicii obiectuale, creaturale, relative și limitate, atunci putem ajunge la înțelegerea Iubirii Originare. Întrebarea privind întruparea nu este atât „Poate Dumnezeu să se facă om, e posibilă aceasta?” ci „Poate Dumnezeu să-l iubească într-atât pe om, poate omul să fie iubit cu o iubire absolută? Cine este el, încât Dumnezeu însuși să se facă om?”.

Dar nu este suficient să spunem că Întruparea este expresia firească a Iubirii Originare. Toate religiile universale îl cred pe Dumnezeu bun sau iubitor. Întruparea este credință creștină pentru că în creștinism **Dumnezeu nu este numai Iubirea Originară**, nu este Iubirea măreață și dominatoare ci Iubirea modestă, smerită și umilă, care cerșește iubire de la propria creatură. Dumnezeu nu ajunge smerit prin Întrupare ci este smerit din veci, pentru că numai creștinismul a descoperit că supremul iubirii nu e măreția sau impozanța ci modestia, smerenia, umilința sau coborârea la minus infinit.